

Du lịch xứ Thanh: Từ di tích đến điểm hẹn

19:18 27/09/2025

Những năm qua, tỉnh Thanh Hóa luôn xem văn hóa vừa là mục tiêu, vừa là động lực để phát triển bền vững. Công tác bảo tồn gắn với khai thác lợi thế du lịch đang được tỉnh đẩy mạnh, nhằm phát huy giá trị di tích, di sản trong đời sống đương đại.

Đền Bà Triệu thờ nữ anh hùng Triệu Thị Trinh (225-248).

Chú trọng công tác bảo tồn gắn với khai thác lợi thế du lịch

Thanh Hóa là địa phương thuộc Bắc Trung Bộ, được ví như một “Việt Nam thu nhỏ” với những giá trị văn hoá, lịch sử kết hợp với các giá trị tự nhiên như rừng, núi, biển, suối, sông, hồ... Đây là những tiền đề quan trọng để Thanh Hoá phát triển một “nền kinh tế tổng hợp đa ngành”, trong đó, kinh tế du lịch ngày càng được khẳng định.

Tỉnh có 1.535 di tích được kiểm kê và công bố, trong đó có 856 di tích được xếp hạng, gồm: Di sản văn hóa thế giới Thành nhà Hồ, 5 di tích quốc gia đặc biệt,

139 di tích cấp quốc gia, 711 di tích cấp tỉnh.

Với nền tảng vốn quý đó, những năm qua, Thanh Hóa luôn xem văn hóa vừa là mục tiêu, vừa là động lực để phát triển bền vững. Công tác bảo tồn gắn với khai thác lợi thế du lịch hiện được đẩy mạnh nhằm phát huy giá trị di sản trong đời sống đương đại.

Di tích lịch sử, danh lam thắng cảnh quốc gia tại địa điểm khởi nghĩa Bà Triệu, bao gồm quần thể núi Nua, đền Nua và Am Tiên.

Tỉnh khuyến khích phát triển các loại hình du lịch văn hóa, đặc biệt là du lịch di sản, du lịch văn hóa tâm linh; liên kết xây dựng các sản phẩm du lịch văn hóa với các vùng, miền, địa phương trong cả nước.

Đồng thời, tỉnh cũng ban hành các nghị quyết, đề án, chương trình cụ thể để đưa du lịch, dịch vụ thành ngành kinh tế mũi nhọn trên cơ sở bảo tồn, phát huy các giá trị văn hóa truyền thống. Ban Thường vụ Tỉnh ủy ban hành Kết luận số 82 ngày 30/5/2017 về tăng cường sự lãnh đạo của các cấp ủy đảng đối với công tác bảo tồn và phát huy giá trị di sản văn hóa tỉnh Thanh Hóa, giai đoạn 2017 - 2025. UBND tỉnh Thanh Hóa ban hành Kế hoạch số 169 ngày 29/9/2017 về việc thực hiện Chiến lược phát triển các ngành công nghiệp văn hóa tỉnh Thanh Hóa đến năm 2020, tầm nhìn đến năm 2030, mở ra hướng phát triển cho ngành du

lịch.

Xác định bảo tồn và phát huy giá trị các di tích gắn với phát triển du lịch là nhiệm vụ trọng tâm, Thanh Hóa ưu tiên bố trí kinh phí để thực hiện nhiệm vụ này, như: Tập trung nguồn lực thực hiện bảo quản, tu bổ, tôn tạo các di tích lịch sử văn hóa, di tích cách mạng đang xuống cấp nghiêm trọng; đầu tư phục hồi, tôn tạo các di tích trọng điểm, sớm đưa vào khai thác, phát huy giá trị di tích gắn với phát triển du lịch của các địa phương.

Toàn tỉnh có 190 dự án bảo quản, tu bổ, phục hồi và tôn tạo di tích được thống nhất, phê duyệt chủ trương đầu tư với tổng mức đầu tư là 4.508,609 tỷ đồng; trong đó có 36 dự án hoàn thành, phê duyệt quyết toán, 11 dự án đang triển khai thực hiện, 44 dự án khởi công mới hoặc trong giai đoạn chuẩn bị đầu tư; 64 dự án được thống nhất phương án tu bổ, tôn tạo di tích.

Đền Bà Triệu mang vẻ đẹp cổ kính và linh thiêng

Nhiều dự án đầu tư, tu bổ di tích cơ bản hoàn thành, đưa vào khai thác góp phần nâng cao giá trị di tích, tạo điểm đến hấp dẫn, trở thành điểm đến thu hút khách du lịch. Đó là Khu lăng mộ Triết Vương Trịnh Tùng; Di tích lịch sử văn hóa Nghè Vẹt ở huyện Vĩnh Lộc; Trận địa pháo đối C4 thuộc Khu di tích lịch sử văn hóa Hàm Rồng, thành phố Thanh Hoá; Đền thờ Trung Túc Vương Lê Lai, ở huyện Ngọc Lặc; Chính điện - Khu di tích lịch sử Lam Kinh, ở huyện Thọ Xuân...đã và đang phát huy giá trị phục vụ, phát triển du lịch. Qua đó, góp phần hoàn thiện, tăng sức hấp dẫn sản phẩm du lịch di sản, văn hóa, thu hút khách du lịch trong và ngoài nước đến tìm hiểu, tham quan.

Tỉnh đã triển khai số hóa và đưa vào sử dụng ứng dụng du lịch thông minh Smart Travel tại 9 khu, điểm du lịch; đẩy mạnh quảng bá giá trị di sản trên các

nền tảng số; tổ chức đoàn thanh niên ứng dụng công nghệ số, giới thiệu các di tích, di sản trọng điểm nhằm hỗ trợ quảng bá, giúp khách du lịch tìm hiểu thông tin, trải nghiệm các điểm đến, phát huy hiệu quả tuyên truyền, giáo dục, lan tỏa giá trị văn hóa, lịch sử, giá trị di tích, di sản.

Nhiều lễ hội truyền thống được tổ chức quy mô, bài bản, chuyên nghiệp; các loại hình văn hóa phi vật thể, sản phẩm văn hóa dân gian được khôi phục, duy trì, góp phần nâng cao chất lượng, làm phong phú thêm sản phẩm du lịch di sản, văn hóa.

Tính chung 8 tháng năm 2025, toàn tỉnh đón khoảng 14.972.000 lượt khách, tăng 6,7% so với cùng kỳ năm trước, đạt 93,6% kế hoạch cả năm. Trong số này, khách quốc tế đến Thanh Hóa ước đạt 572.200 lượt, tăng 16,6% và bằng 67,3% kế hoạch. Tổng thu du lịch toàn tỉnh đạt khoảng 40.476 tỉ đồng, tăng 30,8%, bằng 89% kế hoạch năm. Trong đó, thu từ khách quốc tế ước đạt 308,5 triệu USD, tăng 20,4% và bằng 81,2% kế hoạch.

Công tác bảo tồn gắn khai thác lợi thế du lịch hiện được đẩy mạnh nhằm phát huy giá trị di tích, di sản trong đời sống đương đại.

Phó Giám đốc Sở Văn hóa, Thể thao và Du lịch Vương Thị Hải Yến cho biết: Những kết quả nổi bật trong những năm gần đây của du lịch Thanh Hóa thể hiện ở lượng khách tăng cao, luôn vượt chỉ tiêu đề ra; khách du lịch ở một số thị trường truyền thống vẫn giữ đà tăng trưởng mạnh.

Đáng chú ý, tỉnh Thanh Hóa đã tổ chức thành công nhiều sự kiện văn hóa, thể thao, du lịch với quy mô lớn; nhiều dự án, sản phẩm du lịch đẳng cấp đã được hoàn thiện và đi vào hoạt động... thu hút sự tham gia của đông đảo khách du lịch. Chính sự công nhận của du khách là cơ sở quan trọng để du lịch Thanh Hóa

khắc họa rõ nét hơn hình ảnh, thương hiệu trên bản đồ du lịch quốc gia.

Bảo tồn, tu bổ các hạng mục quan trọng tại Di sản Thành nhà Hồ

Với Thành nhà Hồ, sau khi được công nhận là di sản văn hóa thế giới, tỉnh Thanh Hóa đã quan tâm đầu tư bảo tồn, phát huy giá trị của di sản. Mới đây nhất, Chủ tịch UBND tỉnh Thanh Hóa phê duyệt dự án bảo tồn, tu bổ và phục hồi một số hạng mục quan trọng thuộc Di sản văn hóa thế giới Thành nhà Hồ, với tổng mức đầu tư 354 tỷ đồng từ nguồn vốn ngân sách. Dự án được chia thành hai giai đoạn, triển khai trong giai đoạn 2025 – 2028.

Di sản văn hóa thế giới Thành nhà Hồ

Giai đoạn 1 (2025 – 2027) tập trung vào các hạng mục: Bảo tồn khảo cổ và phỏng dựng nền móng khu Điện Hoàng Nguyên trên diện tích 9.000 m²; tu bổ, phục hồi toàn bộ hào thành phía Nam dài 1.448 m, với bề rộng đáy 47,9 m và bề rộng mặt trên 55 m, đảm bảo theo đúng quy mô, tuyến hướng gốc; tu bổ, phục hồi đường Hoàng Gia dài 615 m là tuyến trục chính Bắc – Nam của kinh đô cổ.

Ngoài ra, dự án còn triển khai chống thấm mái và tường tại các cổng thành; xây dựng 5 tuyến giao thông nội bộ; lắp đặt hệ thống chiếu sáng; trồng cây xanh cảnh quan; xây dựng nhà vệ sinh công cộng và các hạng mục hạ tầng kỹ thuật khác.

Đặc biệt, đường Hoàng Gia – trục đường quan trọng nằm giữa nội thành theo quy hoạch tổng thể của các kinh đô phương Đông sẽ được tu bổ. Hiện dấu tích tuyến đường này vẫn còn khá rõ, với các đoạn kè đá xanh và lát đá phiến nối từ cổng Nam Thành nhà Hồ theo trục Bắc – Nam. Dọc trục đường, các nhà khảo cổ

đã phát hiện nhiều dấu tích kiến trúc quan trọng của kinh đô cổ, trong đó có hàng chục nền móng lớn tại khu vực A, B.

Giai đoạn 2 (2027 – 2028) sẽ phục hồi và tôn tạo các công trình trong khu vực nội thành, gồm Đông Thái Miếu, Tây Thái Miếu và cầu Nam Thành. Mục tiêu của dự án là bảo tồn bền vững, phát huy giá trị nổi bật toàn cầu của Thành nhà Hồ, đồng thời biến nơi đây thành điểm đến du lịch trọng điểm của quốc gia và khu vực.

Du khách tham quan tại di sản Thành nhà Hồ

Thành nhà Hồ, còn gọi là Thành Tây Đô, được xây dựng vào năm 1397 dưới triều Hồ Quý Ly. Đây từng là kinh đô, trung tâm chính trị – văn hóa – xã hội của nước Đại Ngu. Thành nổi bật với kỹ thuật xây thành bằng đá lớn – một trong những công trình hiếm có trong lịch sử kiến trúc Việt Nam và thế giới.

Trải qua hơn 600 năm tồn tại, hầu hết các công trình trong hoàng thành đã bị phá hủy, song hệ thống thành quách vẫn còn gần như nguyên vẹn. Qua nhiều đợt khai quật, các nhà khảo cổ phát hiện nhiều hiện vật quý, góp phần giải mã bí mật về quá trình xây dựng và tổ chức không gian kiến trúc của kinh đô cổ.

Ngày 27/6/2011, Thành nhà Hồ chính thức được UNESCO công nhận là Di sản văn hóa thế giới nhờ những giá trị nổi bật về quy hoạch đô thị, kỹ thuật xây dựng và kiến trúc. Đây là di sản thế giới duy nhất ở Việt Nam thuộc loại hình

thành lũy bằng đá còn tồn tại đến nay.

Theo ông Nguyễn Bá Linh, Giám đốc Trung tâm Bảo tồn Di sản Thành Nhà Hồ: Đến thời điểm hiện nay, Di sản Thành nhà Hồ đã đón trên 180 nghìn lượt khách, đạt 80% kế hoạch trong năm. Để đạt được mục tiêu đề ra, từ nay đến cuối năm, điểm đến sẽ tiếp tục phối hợp với các trường học tổ chức chương trình giáo dục di sản và các hoạt động chuyên đề hấp dẫn khách tham quan. Trọng tâm là làm mới điểm đến bằng những hoạt động trải nghiệm mang đậm nét văn hóa, giá trị lịch sử điểm đến.

Di tích Lam Kinh là một trong những khu du lịch trọng điểm của tỉnh

Trong chiến lược phát triển du lịch của tỉnh Thanh Hóa, khu di tích Quốc gia đặc biệt Lam Kinh được xác định là một trong những khu du lịch trọng điểm của tỉnh, do đó nhiều năm qua, tỉnh đã dành nhiều nguồn lực để tu bổ, phục dựng trên 20 công trình văn hóa lịch sử và hệ thống các công trình phụ trợ.

Chính điện Lam Kinh uy nghiêm giữa rừng xanh, trung tâm thờ tự của vương triều Lê tại Di tích quốc gia đặc biệt Lam Kinh.

Năm 2025, UBND tỉnh Thanh Hóa tiếp tục ban hành quyết định phê duyệt dự án tu bổ, phục hồi, tôn tạo các hạng mục công trình Khu di tích Quốc gia đặc biệt Lam Kinh. Với mục tiêu bảo tồn, tôn tạo và phát huy giá trị khu di tích nhằm tôn vinh những giá trị lịch sử, văn hóa, kiến trúc nghệ thuật của triều đại Hậu Lê đối với lịch sử dân tộc; xây dựng Khu di tích trở thành điểm du lịch văn hóa - lịch sử trọng điểm của quốc gia, phục vụ Nhân dân và du khách, thúc đẩy phát triển du lịch và kinh tế - xã hội của địa phương.

Dự án sẽ tu bổ, phục hồi, tôn tạo các hạng mục công trình gồm: 4 tòa Thái miếu (1, 2, 8, 9), đền thờ bà Hàng Dầu và xây dựng cổng vào Khu di tích. Tổng mức đầu tư hơn 81 tỷ đồng, thời gian thực hiện từ năm 2025 - 2027. Nguồn vốn và cơ cấu nguồn vốn: Vốn ngân sách Trung ương, vốn ngân sách tỉnh, theo Nghị quyết số 324/NQ-HĐND ngày 19/11/2022 của HĐND tỉnh Thanh Hóa.

Lam Kinh, nằm trên địa bàn xã Xuân Lam, tỉnh Thanh Hóa, là vùng đất linh thiêng, gắn với thân thế và sự nghiệp của Lê Lợi, người đã lãnh đạo cuộc khởi nghĩa Lam Sơn, giành lại độc lập cho dân tộc sau hơn 20 năm kháng chiến chống giặc Minh. Sau khi lên ngôi năm 1428, vua Lê Thái Tổ đã cho xây dựng tại quê hương Lam Sơn một kinh thành với tên gọi Lam Kinh, hay còn gọi là Tây Kinh song song với Đông Kinh (tức Thăng Long).

Tại đây, triều Lê cho xây dựng nhiều điện miếu, lăng tẩm quy mô lớn để thờ cúng tổ tiên và làm nơi an nghỉ của các nhà vua. Các công trình kiến trúc như Chính điện Lam Kinh, sân Rồng, thềm Rồng, Nghi môn, Thái miếu, cầu Bạch, nhà bia, giếng cổ, hồ Như Áng, sông Ngọc, đền thờ Lê Lai... đều mang đậm dấu ấn văn hóa, lịch sử của một thời kỳ vàng son trong lịch sử dân tộc.

Năm 1962, Lam Kinh được xếp hạng Di tích lịch sử cấp quốc gia. Đến năm 2012, nơi đây tiếp tục được công nhận là Di tích Quốc gia đặc biệt theo Quyết định số 1419/QĐ-TTg của Thủ tướng Chính phủ.

Năm 1962, Lam Kinh được xếp hạng Di tích lịch sử cấp quốc gia.

Tại Khu Di tích lịch sử quốc gia đặc biệt Lam Kinh, trong 9 tháng năm 2025 đã đón trên 210 nghìn lượt khách, trong đó có gần 1,5 nghìn lượt khách quốc tế.

Để chuẩn bị cho Lễ hội Lam Kinh sắp tới (21 - 22/8 âm lịch), Ban Quản lý đang tích cực chỉnh trang cảnh quan, cắt tỉa cây xanh, dọn dẹp vệ sinh môi trường... và đảm bảo các điều kiện đón khách. Hệ thống thuyết minh tự động, không gian trưng bày hiện vật được nâng cấp nhằm cải thiện trải nghiệm của du khách. Bên cạnh đó, các quầy lưu niệm, ẩm thực dân gian cũng sẽ tăng cường hoạt động quảng bá, giới thiệu đặc sản địa phương. Đây là cách tiếp cận vừa nhằm kích cầu vừa bảo tồn giá trị văn hóa truyền thống, tạo sinh kế cho người dân địa phương.

Nghi thức rước kiệu Đức Vua Lê Thái Tổ, kiệu Trung tức Vương Lê Lai từ đền thờ Vua Lê Thái Tổ và Đền thờ Trung tức vương Lê Lai về Sân rồng Chính điện Lam Kinh.

Trưởng ban Quản lý Di tích lịch sử Lam Kinh, Hồ Hà Hải cho biết: Một trong những sự kiện đặc biệt quan trọng trong tháng 10 sắp tới đó là Lễ hội Lam Kinh. Dự kiến, di tích sẽ đón hàng nghìn người dân và du khách đến tham gia lễ hội, dâng hương, văn cảnh. Với mục tiêu đón 320 nghìn lượt khách trong năm 2025, cùng với dịp “cao điểm” trước, trong và sau lễ hội sắp tới, các hoạt động tham quan kết hợp giáo dục trải nghiệm cho học sinh, sinh viên, liên kết với doanh nghiệp lữ hành khai thác dòng tour di sản nội địa cũng sẽ tiếp tục được đẩy mạnh, triển khai hiệu quả.

Ban Quản lý khu di tích Quốc gia đặc biệt Lam Kinh đã sớm ứng dụng công nghệ số vào công tác quảng bá, giới thiệu các điểm di tích, nâng cao trình độ chuyên môn, nghiệp vụ cho đội ngũ hướng dẫn viên. Đơn vị cũng chú trọng khai thác giá trị các loại hình văn hóa phi vật thể của vùng đất Lam Sơn như lễ hội, trò chơi, trò diễn...phục vụ du khách.

Với sự linh thiêng, cổ kính và hệ thống các công trình kiến trúc độc đáo, Lam Kinh đang trở thành một trong những điểm đến văn hóa, tâm linh hấp dẫn bậc nhất của xứ Thanh.

Phấn đấu trở thành trọng điểm du lịch quốc gia

Năm 2025, tỉnh Thanh Hóa đặt mục tiêu đón 16 triệu lượt khách, tổng thu khoảng 45.500 tỉ đồng. Từ nay đến cuối năm, tỉnh sẽ tập trung tổ chức các sự kiện du lịch quy mô lớn, đẩy mạnh truyền thông trên nền tảng số gắn với bộ nhận diện “Hương sắc bốn mùa”, đồng thời phát triển thêm các sản phẩm du lịch nghỉ dưỡng, sinh thái, cộng đồng, tạo thêm lựa chọn cho du khách trong và ngoài nước.

Đền Sông Sơn là nơi thờ Mẫu Liễu Hạnh, vị thần quan trọng trong tín ngưỡng thờ Mẫu Việt Nam - một trong “Tứ bất tử” của dân gian Việt Nam.

Ngành du lịch đang trở thành điểm sáng trong phát triển kinh tế - xã hội của Thanh Hóa. Với những nỗ lực về xúc tiến, liên kết và nâng cao chất lượng dịch vụ, tỉnh đang tiến gần hơn đến mục tiêu hoàn thành kế hoạch năm 2025 và tạo nền tảng cho sự phát triển bền vững trong những năm tới.

Giám đốc Sở Văn hóa, Thể thao và Du lịch Phạm Nguyên Hồng nhấn mạnh: Thanh Hóa rất giàu truyền thống văn hóa, lịch sử cách mạng, nơi phát lộ và là khu vực trung tâm của nền văn hóa Đông Sơn rực rỡ, vùng đất “địa linh, nhân kiệt”, nơi phát tích của nhiều triều đại phong kiến Việt Nam.

Lịch sử, văn hóa truyền thống đó đã tạo nên giá trị văn hóa giàu bản sắc, đầy tự hào, được các thế hệ người dân xứ Thanh coi trọng, giữ gìn, trao truyền, bồi đắp và phát triển không ngừng. Thời gian qua, công tác bảo tồn, kế thừa, phát huy các giá trị văn hóa truyền thống, các di sản văn hóa được quan tâm đẩy mạnh.

Hàng năm, lễ hội Sòng Sơn - Ba Dội không chỉ là niềm tự hào của người dân xứ Thanh, mà còn là điểm đến tâm linh tín ngưỡng có giá trị trường tồn trong văn hóa người Việt.

Thanh Hóa đang tiếp tục đẩy nhanh các dự án khảo cổ, khai quật, trùng tu, tôn tạo các di tích văn hóa, lịch sử có giá trị nhằm sớm đưa vào khai thác, phát triển du lịch. Đi đôi với nghiên cứu làm mới kịch bản, cách thức tổ chức các sự kiện lễ hội văn hóa truyền thống, đặc trưng, nhất là các lễ hội tiêu biểu: Lam Kinh, Bà Triệu, Lê Hoàn.

Ngành chủ quản, cơ quan chuyên môn cùng các địa phương cũng chú trọng phục dựng, xây dựng mới các lễ hội tại các khu di tích trọng điểm của tỉnh nhằm quảng bá, góp phần tạo thương hiệu cho du lịch Thanh Hóa như: Lễ hội tại Lăng miếu Triệu Tường, Festival di sản Thành nhà Hồ, lễ tế giao tại Khu di tích Đàn tế Nam Giao. Khôi phục và phát triển các loại hình văn hóa, nghệ thuật truyền thống; duy trì, phát triển các chương trình biểu diễn nghệ thuật phục vụ khách du lịch tại các khu điểm du lịch nhằm tạo thêm hấp dẫn, thu hút du khách, lan tỏa giá trị di sản.

Từ đó, góp phần tạo nên những không gian văn hóa độc đáo, thúc đẩy việc xây dựng một xứ Thanh hài hòa, nhân văn và có bản sắc trong mắt bạn bè, du khách trong nước và quốc tế.

Lê Nam - H. Thu